

BİR BAKMIŞSINIZ KI MÜLTECİSİNİZ

Robert J. C. Young, Postkolonyalizm, s.30-32

Celal Sancar, 12.5.2024

Hitler'in 1933'te Almanya'da uygulamaya başladığı yasalar, yüzbinlerce Yahudi, komünist ve başka "sakıncalı"nın Almanya'dan sürülmesine yol açtı. 1933'teki Haavara Antlaşması'na binaen iki yüz bin Alman Yahudi'si, İngiliz mandasındaki Filistin'e göç etti.

1948'de Filistin'de İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte, yaklaşık yedi yüz bin Filistinli topraklarından sürüldü. İnsan hakları bildireleri ve söylemi, bu duruma çare olabilecek başlıca uluslararası dayanaklardan birini teşkil ediyor. Gelgelelim, mültecilerin, göçmenlerin ve devletsiz insanların haklarından söz etmek pratikte bir işe yaramıyor; çünkü insan hakları, onları hayata geçirecek bir devletin vatandaşlığını gerektiriyor. Yani tam da bu "yersiz yurtsuz insanlar"ın mahrum olduğu şeyi istiyor onlardan. Onlar için insan hakları, hümanist ahlâkın emelleri ile ulus-devletin göçmenlik hukukunun gerçekliği arasındaki boşlukta anlatılagelen masallardan başka bir şey değil.

Farklı bilgi türleri

Bir mülteci olarak her şeyini kaybedip başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalmak, bedeninden ve beraberinde getirdiği bilgiden başka bir şeye sahip olmamak, bir insanın başına gelebilecek en vahim mahrumiyet ve insanlık dışına atılma deneyimlerinden biri olmalı; öyle ki başkalarının gözünde anında insanlığınızı yitirmeye başlarsınız. İtalyan filozof Giorgio Agamben'in tabiriyle "çıplak yaşam" durumuna, yani bundan böyle hakların öznesi olmak yerine olsa olsa bir merhamet nesnesi haline gelebileceğiniz, acımasız bir cüzi varoluşa indirgenirsiniz. Yine de hiç kimse benliğinizi, bildiklerinizi ve dünyaya dair bilginizi elinizden alamaz. Bilgi iki biçimde elde edilir: Deneyimlerle -Leopold Bloom'un James Joyce'un Ulysses'indeki (1922) tabiriyle "hayat üniversitesi"- ve resmî eğitim aracılığıyla, kurumsal olarak. Bu ikisi arasındaki sınır çizgisi son derece değişkendir. Kelimenin düz anlamıyla hayatta kalmak için gerek duyduğunuz bilgi, gayri resmi biçimde ailenizden ve çevrenizden edindiğiniz bilgidir. Resmi olarak öğrendiğiniz bilgi ise başkasının bilgisidir ve bunu eğitimle kazanırsınız. Bu bilgiyi kim tescil etmiştir? Kime aittir? Nereden gelmiştir?

Farklı okullarda öğrendiğiniz bilgiler aynı olmayacaktır; dahası eğitim aldığınız ortam da olmayacaktır: Batı'da mesela 2019-2020 itibariyle yıllık öğrenim harcı yüz otuz bin dolar olan İsviçre'deki Le Rosey gibi özel okullara giden çocuklar ile Refah Mülteci Kampı'nın; yani

İsrail tank ve buldozerlerinin yerle bir ettiği kampın yıkıntıları arasından okula giden Filistinli kızın eğitim deneyimleri arasındaki farkları bir düşünün.

Gazze'nin güneyindeki Refah Mülteci Kampı 1949 yılında açıldı. Gazze Şeridin'deki Han Yunus Mülteci Kampı'nda ya da Batı Şeria'daki Jalozaı Mülteci Kampı'nda Açık hava okulları kurulduğu günden bu yana, aradan geçen yetmiş yılda pek bir şey değişmedi. Açık havada, çıplak taşların üstünde duran ve şimdi, eğer hâlâ yaşıyorlarsa koca birer adam olmaları gereken o çocuklar, bizzat askeri operasyonların olağan hedefi olan mülteci kamplarında yaşıyorlar. Böylesine görünmez ve unutulmuş bir şekilde yaşamak, nasıl bir duygudur? Bu okulları hayalimizde canlandırırız, postkolonyal teorinin ortaya çıktığı bağlamı daha iyi anlayabiliriz. (Robert J. C. Young, Postkolonyalizm, s.30-32) (Celal Sancar, 12.5.2024)